

ทรัพยากรครบถ้วน

โดย อาจารย์ภาสิต ศิริเทศ
สาขาสาธารณสุขศาสตร์ คณะพยาบาลศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

สาระสำคัญ

ทรัพยากรครอบครัวเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญสำหรับครอบครัวเพราะครอบครัวจะนำสิ่งต่างๆ เหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นในการบริหารจัดการบ้านเรือนที่ดีจะต้องรู้จักใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์และวิเคราะห์ถึงวิธีการใช้อย่างมีคุณค่า

1.ความหมายของทรัพยากรครอบครัว

ความหมายของทรัพยากรครอบครัว

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้คำจำกัดความของ “ทรัพยากร” ว่า ทรัพยากรคือสิ่งที่มีอยู่ตามธรรมชาติอันอาจเป็นทรัพย์ได้ หากนำคำว่า “ทรัพยากร” กับ “ครอบครัว” มารวมเข้าด้วยกันก็จะให้ความหมายว่า สิ่งต่างๆ ในครอบครัวที่สามารถนำมาเป็นทรัพย์หรือนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างมีคุณค่าของครอบครัวได้ ในครอบครัวมีมนุษย์ มีแรงงานมีพลังงาน และมีความสามารถ เช่น เราใช้แรงงานของสมาชิกในครอบครัวทำสวน ทำไร่ เมื่อได้ผลผลิตก็จะนำไปจำหน่ายได้เงินมาจุนเจือเลี้ยงดูครอบครัวให้อยู่อย่างมีความสุข (แรงงานของครอบครัวจึงเปรียบเสมือนทรัพยากรที่มีค่าของครอบครัว)

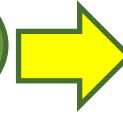
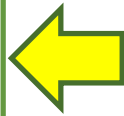

2. การจำแนกทรัพยากร

การจำแนกทรัพยากร

ทรัพยากรธรรมชาติ
(Natural Resources)

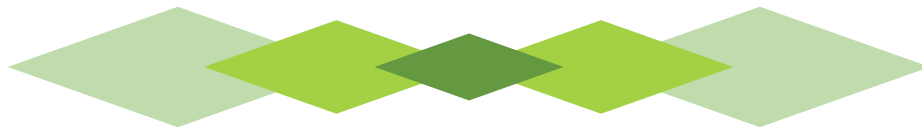
ทรัพยากรครอบครัว
(Family Resources)

1. ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources)

* สิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและนำมาใช้เป็นทรัพยากร เช่น **ต้นไม้ น้ำ อากาศ ดิน** และอื่นๆ มนุษย์เห็นความสำคัญของธรรมชาติจึงนำทรัพยากรธรรมชาติมาสร้างประโยชน์ให้กับมนุษย์

*ในการใช้ทรัพยากรจากธรรมชาตินี้มนุษย์ไม่ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการใช้ ทำให้เกิดปัญหาการขาดแคลนและการลดลงของทรัพยากรธรรมชาติ

1.1

ทรัพยากรธรรมชาติที่ ทดแทนไม่ได้ (Non-renewable Natural Resources)

ทรัพยากรธรรมชาติประเภทนี้เป็นทรัพยากรที่ไม่สามารถปลูกหรือ
หาทดแทนได้ หากทำได้ต้องใช้เวลาช้านาน เช่น

- หิน
- ภูเขา
- น้ำมันก๊าดธรรมชาติ
- หรือสัตว์หายากบางชนิด

ทรัพยากรเช่นนี้จะให้ความรู้สึทางด้านจิตใจดังนั้นจึงควรที่จะ
ร่วมกันอนุรักษ์ไว้เพื่อให้มีอยู่ตลอดไป

1.2

ทรัพยากรธรรมชาติที่ใช้แล้วสร้างทดแทนได้ (Renewable Natural Resources)

ทรัพยากรธรรมชาติประเภทนี้ ได้แก่ **ต้นไม้ น้ำ สัตว์** ที่มีอยู่ทั่วไปและเราสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ แต่ในขณะที่เดียวกันก็ควรที่จะสร้างทดแทนหรือสงวนไว้ใช้ในครั้งต่อไป เช่น **ต้นไม้เมื่อตัดแล้วนำมาใช้** ในขณะเดียวกันควรมีการปลูกทดแทนเพื่อสงวนให้มีใช้ตลอดไป สัตว์น้ำที่นำมาบริโภค เช่น **ปลาควรมีการสงวนเพาะพันธุ์ หรือห้ามจับ** ในขณะที่วางไข่เพื่อ **ป้องกันการสูญพันธุ์** นำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ทั่วไปหากนำมาใช้โดยขาดจิตสำนึกก็จะทำให้หมดสิ้นไป การใช้ทรัพยากรที่สามารถสร้างทดแทนได้ ผู้ใช้ควรใช้ด้วยจิตสำนึกเพื่อป้องกันการขาดแคลน การสูญพันธุ์และมีใช้อยู่ตลอดไป

2. ทรัพยากรครอบครัว (Family Resources)

ทรัพยากรครอบครัวคือสิ่งต่างๆ ที่อยู่ในครอบครัวอันได้แก่ ตัวบุคคล วัสดุสิ่งของหรือเครื่องมือต่างๆ ซึ่งได้จัดแบ่งออกเป็นประเภทต่างๆ ได้ 3 ประเภท ดังนี้

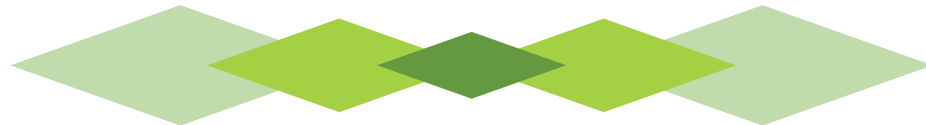

2.1 ทรัพยากรมนุษย์ (Human Resources)

ทรัพยากรมนุษย์ คือ สิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ หรือเป็นสิ่งที่มนุษย์นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อครอบครัวอื่นได้แก่

- เวลา
- พลังงาน
- ความรู้ความสามารถ
- สติปัญญา
- ทักษะ
- ความสนใจ

เพื่อใช้ในครอบครัวให้ครอบครัวบรรลุเป้าหมาย

2.2 ทรัพยากร

เศรษฐกิจ

(Economic Resources)

ทรัพยากรเศรษฐกิจ คือ สิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวกับ **การเงิน การซื้อขาย การแลกเปลี่ยนทางเศรษฐกิจของครอบครัว** อาจเป็นทรัพยากรธรรมชาติหรือไม่ใช่ก็ได้ เช่น

- **ผักหรือผลไม้ที่ครอบครัวปลูกเพื่อจำหน่าย**
- **หรือเวลาและแรงงานของสมาชิกที่ทำเพื่อประโยชน์ทางการเงินของครอบครัว**

2.3 ทรัพยากรจาก
สิ่งแวดล้อม
(Environment
Resources)

ทรัพยากรจากสิ่งแวดล้อม คือ ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นส่วนหนึ่ง
ของสังคมได้แก่

- สวนสาธารณะ ที่พักผ่อนหย่อนใจ
- ทะเล
- ภูเขา หรือน้ำตก

ที่ทุกคนสามารถได้รับประโยชน์จากสิ่งนั้นๆ

3. คุณลักษณะของทรัพยากรในครอบครัว

คุณลักษณะของทรัพยากรในครอบครัว ?

- คุณลักษณะของทรัพยากรในครอบครัวเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะทำให้ผู้ใช้เข้าถึงคุณค่าของการนำไปใช้ คุณลักษณะของทรัพยากรครอบครัวที่สำคัญ ได้แก่

1. เวลา (Time)

ทุกคนมีเวลาในแต่ละวันเท่ากันแต่การใช้เวลาให้เกิดประโยชน์กับชีวิตต่างกัน เพราะมีความสนใจและความรับผิดชอบที่ไม่เหมือนกัน เวลาเป็นทรัพยากรที่มีค่ามีความสำคัญ ดังนั้นเราจึงควรใช้เวลาให้เกิดประโยชน์และมีคุณค่าสำหรับชีวิตและครอบครัว

2. แร่งงาน (Energy)

แร่งงานเป็นทรัพยากรที่มีอยู่ในตัวมนุษย์และมนุษย์สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำรงชีวิต การใช้แร่งงานจะมีปริมาณที่จำกัดและแตกต่างกันตามแต่ละบุคคล **แร่งงานสามารถสร้างรายได้ให้กับครอบครัวตั้งนั้นครอบครัวจึงควรสนใจและเอาใจใส่ต่อสุขภาพเพื่อให้แข็งแรงอยู่เสมอ**

3. ความรู้ (Knowledge)

ความรู้เป็นทรัพยากรมนุษย์ มนุษย์แสวงหาความรู้
เพื่อความเจริญก้าวหน้าและนำไปพัฒนาครอบครัวให้บรรลุ
เป้าหมาย

4. ความสามารถ (Ability)

ความสามารถเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่แต่ละบุคคลมีไม่เท่ากัน และไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับความสนใจของแต่ละบุคคล หากต้องการให้ครอบครัวประสบความสำเร็จสมาชิกในครอบครัว จะต้องมีความสามารถในการปฏิบัติงานในด้านต่างๆ

5. ทักษะ (Skill)

เมื่อมีความสามารถในการกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด หากได้กระทำ หรือฝึกฝนก็จะเกิดทักษะและความชำนาญ สมาชิกในครอบครัวหากได้เรียนรู้การปฏิบัติงานในด้านต่างๆ ก็จะเกิดทักษะและสามารถทำงานได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

6. เงิน (Money)

เงินเป็นทรัพยากรที่มนุษย์กำหนดขึ้นเพื่อใช้ในด้านเศรษฐกิจ เงินยังเป็นทรัพยากรที่มีขีดจำกัดและมีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ เพราะเงินสามารถสนองความต้องการด้านต่างๆ ของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี มนุษย์ต้องเหน็ดเหนื่อยในการทำงานต้องเสียแรงงาน และใช้เวลาเพื่อแลกกับเงิน เงินจึงเป็นปัจจัยหนึ่งที่สำคัญต่อมนุษย์ ดังนั้นเมื่อครอบครัวพยายามหาเงินมาเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตครอบครัวจึงต้องร่วมกันวางแผนการใช้เพื่อทำให้เงินที่หามาได้นั้นมีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดสำหรับครอบครัว

7. ทรัพยากรธรรมชาติ (Natural Resources)

ทรัพยากรธรรมชาติต่างๆ ที่ครอบครัวนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ เช่น **น้ำ เชื้อเพลิง แสงแดด** และอื่นๆ ทรัพยากรเหล่านี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติไม่ต้องเสียทรัพย์สินในการลงทุนหรือการซื้อหา ดังนั้นครอบครัวจึงควรให้ความสำคัญกับการใช้เพื่อได้ประหยัดเงินและมีไว้ใช้ตลอดไป เช่น **ใช้แสงแดดในการตากผ้าแทนการอบผ้า หรือเครื่องทำน้ำร้อนจากพลังงานแสงอาทิตย์** เป็นต้น

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรครอบครัว

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการทรัพยากรครอบครัว

- ครอบครัวมีทรัพยากรมากมายหลายอย่างที่ต้องใช้
สอย ดังนั้น การศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการใช้
ทรัพยากรของครอบครัวจึงเป็นสิ่งสำคัญเพราะเป็น
แนวทางในการจัดทรัพยากรของครอบครัว ปัจจัยที่
มีผลต่อการจัดการทรัพยากรครอบครัวที่สำคัญ
ได้แก่

1. เป้าหมายของครอบครัว (Family Goals)

เป้าหมายของครอบครัวเป็นสิ่งที่ครอบครัวต้องวางแผนร่วมกัน เป้าหมายของครอบครัวอาจเกี่ยวกับ **รายได้ การออม หรือการศึกษาของสมาชิก** ดังนั้นในการตั้งเป้าหมายของครอบครัวจึงขึ้นอยู่กับสมาชิกของแต่ละครอบครัว

2. ความต้องการของครอบครัว (Family Wants)

ความต้องการของครอบครัวเกิดจากความพอใจและความปรารถนาของสมาชิกแต่ละคนในครอบครัว ครอบครัวต้องพิจารณาถึงความจำเป็นที่สุดสำหรับครอบครัวก่อนตัดสินใจ เช่น แม่บ้านต้องการเครื่องซักผ้าเพื่อช่วยแบ่งเบาภาระของครอบครัว ในขณะที่ลูกต้องการเครื่องคอมพิวเตอร์เพื่อใช้พิมพ์งาน ครอบครัวต้องร่วมกันตัดสินใจว่าสิ่งใดจำเป็นที่สุด อธิบายถึงเหตุผลเพื่อป้องกันปัญหาการขัดแย้งและลดความไม่พอใจของผู้ใดผู้หนึ่งที่ไม่สมหวังในความต้องการในครั้งนี้

3. การตัดสินใจของครอบครัว (Family Decisions)

การตัดสินใจเป็นผลสืบเนื่องมาจากความต้องการ ครอบครัวต้องตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรต่างๆ ของครอบครัว เช่น **การจัดการอาหารสำหรับครอบครัว การใช้จ่ายภายในครอบครัว การใช้แรงงานของครอบครัว และอื่นๆ** ดังนั้นแม่บ้านหรือผู้จัดการจะต้องเรียนรู้ถึงองค์ประกอบในการตัดสินใจเพื่อช่วยให้การตัดสินใจนั้นมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

4. ค่านิยมของครอบครัว (Family Values)

ค่านิยมของครอบครัวเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับการยึดถือหรือเป็นแบบอย่างในการปฏิบัติ เป็นสถานภาพของแต่ละครอบครัวที่เกิดจากฐานะทางสังคมที่แตกต่างกัน ครอบครัวใดที่มีฐานะทางสังคมดีก็จะมีค่านิยมที่สูงกว่าครอบครัวที่มีฐานะยากจน เช่น ในด้าน การศึกษาครอบครัวที่มีฐานะทางสังคมดีอาจส่งสมาชิกไปศึกษาต่างประเทศ ในขณะที่ครอบครัวที่มีฐานะปานกลางอาจไม่สามารถทำได้ ดังนั้นในการเลือกหรือยึดถือค่านิยมของครอบครัวจะต้องคำนึงถึงความพร้อมและสถานะของครอบครัวนั้นๆ หากเลียนแบบค่านิยมที่เกิดจากกระแสความนิยมอาจทำให้ครอบครัวประสบปัญหาได้

5. มาตรฐานของครอบครัว (Family Standards)

ในแต่ละครอบครัวจะมีมาตรฐานของครอบครัวที่แตกต่างกัน หากครอบครัวใดมีขนาดของครอบครัวใหญ่และมีฐานะทางการเงินต่ำ มาตรฐานของครอบครัวก็จะลดลง สมาชิกต้องช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต้องใช้แรงงานและเวลามากเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัว ทำให้ขาดการดูแลสมาชิกและส่งผลให้มาตรฐานความเป็นอยู่ลดลง ดังนั้นหากต้องการให้มาตรฐานความเป็นอยู่ของครอบครัวดี ครอบครัวควรกำหนดขนาดของครอบครัวให้เหมาะสมกับฐานะ นอกจากนี้ในการกำหนดมาตรฐานของครอบครัวจะต้องได้รับความพอใจจากสมาชิกด้วยเช่นกัน

6. สิ่งแวดล้อมของครอบครัว (Family Environment)

สิ่งแวดล้อมของครอบครัวมีผลต่อการใช้ทรัพยากรของครอบครัว หากครอบครัวอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เจริญ เช่น ในเมืองหลวงหรือเมืองใหญ่ๆ ครอบครัวจะเสียค่าใช้จ่ายในชีวิตประจำวันสูง หากครอบครัวอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีก็จะส่งผลกระทบต่อสมาชิกในครอบครัว การเลือกสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยหนึ่งของการจัดทรัพยากรครอบครัว (Nickell & Dorsey, 1999: 37)

5.แนวทางการใช้ทรัพยากรครบถ้วน

แนวทางการใช้ทรัพยากรครอบครัว

- เนื่องจากทรัพยากรทุกชนิดมีขีดจำกัดในด้านปริมาณการใช้ทรัพยากรจึงต้องใช้อย่างมีคุณค่าและเกิดประโยชน์สูงสุด ดังนั้นจึงมีการกำหนดแนวทางในการใช้ทรัพยากรดังนี้

-
- 1. ใช้อย่างประหยัด โดยใช้ในปริมาณที่เหมาะสมและจำเป็น เช่น **การใช้เงินอย่างคุ้มค่า**
 - 2. ใช้อย่างมีจิตสำนึก โดยสำนึกว่าทรัพยากรอาจสูญหายหรือหมดไปและเป็นทรัพยากรของทุกคนซึ่งต้องช่วยกันดูแลรักษาเพื่อใช้ได้ยาวนานๆ เช่น **การเปิดไฟ หรือใช้น้ำ**
 - 3. ใช้ทรัพยากรทดแทน เช่น **การเปิดหน้าต่างแทนการเปิดพัดลม**

- 4. รู้จักซ่อมหรือเปลี่ยนทดแทน เช่น ถักน้ำเสียมีน้ำรั่วควรซ่อมแซมก่อนที่จะไปซื้อใหม่ และไม่ควรปล่อยให้รั่วทิ้ง
- 5. ใช้อย่างคุ้มค่า ใช้ทรัพยากรทุกชนิดในบ้านอย่างคุ้มค่า เช่น น้ำที่เหลือจากการซักผ้าหรือล้างจานสามารถนำไปรดน้ำต้นไม้ได้
- 6. ใช้บริการจากภายนอก หากสมาชิกในบ้านไม่มีเวลาอาจใช้บริการของร้านอาหารนอกบ้านแทนเพื่อเป็นการประหยัดเวลาหรือการนำเสื้อผ้าไปซักยังร้านซักรีดแทนการซักรีดด้วยตนเอง

สรุป

- การดำเนินชีวิตในครอบครัวจำเป็นที่ผู้นำครอบครัวควรมีการวางแผนในการใช้จ่ายทรัพยากรของครอบครัวด้วยความรอบคอบ ทั้งนี้เพื่อเป้าหมายของครอบครัวและสมาชิกในครอบครัวทุกคน
- การใช้จ่ายทรัพยากรของครอบครัวไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรส่วนบุคคล เช่น ความรู้ ความสามารถ ทักษะ เจตคติ แรงงาน หรืออื่นๆ ก็ตาม การใช้จ่ายวัสดุ เช่น เงิน เวลา เครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆ ซึ่งการใช้จ่ายทรัพยากรเหล่านั้นจำเป็นจะต้องตั้งงบประมาณการใช้จ่ายให้เรียบร้อย ทั้งนี้จะต้องพิจารณาคูณลักษณะของทรัพยากรครอบครัวประกอบไปด้วย เพราะทรัพยากรแต่ละชนิดแต่ละประเภทมีคุณลักษณะที่แตกต่างกัน

(ต่อ)

- ถ้าผู้นำครอบครัวหรือสมาชิกภายในครอบครัวไม่รู้จักหรือไม่เห็นความสำคัญของคุณลักษณะของทรัพยากรครอบครัวแล้ว อาจจะใช้จ่ายผิดทางซึ่งจะไม่บรรลุเป้าหมายตามที่ครอบครัวได้ตั้งไว้
- จะเห็นได้ว่า เวลา แรงงาน เงิน และความสามารถ เป็นทรัพยากรครอบครัวที่สำคัญ ผู้นำครอบครัวจะมีการวางแผนอย่างไรเพื่อที่จะส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวรู้จักการใช้ทรัพยากรเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตทั้งในครอบครัวและสังคม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้นั้นเอง

Thank You

And Good Luck

